

Nr 244.

Godkänd av första kammaren den 18 maj 1920.

Godkänd av andra kammaren den 18 maj 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående beredande av rätt till pension åt sådana änkor och barn efter stats-tjänare, som enligt nu gällande bestämmelser ej erhålla pension.

(Bankoutskottets utlåtande nr 53.)

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vilket sätt sådana statstjänareänkor och -barn, som enligt nu gällande bestämmelser ej erhålla pension, måtte kunna erhålla rätt till sådan, och för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.»

Enahanda motion förelåg till behandling vid 1919 års lagtima riksdag. Efter det statskontoret yttrat sig över motionen, avgav bankoutskottet utlåtande över densamma. I berörda utlåtande erinrade utskottet till en början, att hittills gällt såsom en allmän regel, att tjänst innehavarna själva genom erläggande av pensionsavgifter sörjt för underhåll åt sina efterlevande familjer. I avseende å familjepensionering hade staten hittills inskränkt sig till medverkan vid bildande av kassor med sådant syfte, därvid bidrag lämnats antingen till själva pensioneringen eller till förvaltningskostnaderna vid kassorna. De kassor av berörda slag, som för närvarande funnes, vore emellertid i allmänhet tillgängliga endast för statens ordinarie tjänst innehavare, d. v. s. för sådana ordinarie befattningshavare, som själva ägde pensionsrätt. I fråga om andra befattningshavare i statens tjänst hade först nyligen rätt till pension i mera utsträckt omfattning medgivits, då genom beslut vid 1917 års riksdag pensionsbestämmelser fastställdes för icke ordinarie befattningshavare, huvudsakligen verkstadspersonal vid sta-

tens järnvägar, telegrafverket och vattenfallsverket. Det finnes emellertid stora grupper av icke ordinarie statstjänare, som icke hade rätt till pension, exempelvis personalen vid arméns faktorier och verkstäder, extra lärare vid de allmänna läroverken m. fl. Dessa befattningshavares pensionsförhållanden syntes i varje fall böra ordnas, innan åtgärder vidtoges i syfte att bereda motsvarande förmåner åt deras efterlevande. Frågan om en utsträckt rätt till pension i angivna avseenden hade för övrigt varit föremål för överbäggande i det betänkande, som avgivits av sakkunniga för det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering. Bemälda sakkunniga framhöllo också, att stora grupper av icke ordinarie statstjänare för närvarande vore i saknad av pensionsrätt, och att det över huvud syntes böra tagas under överbäggande, om ej alla icke ordinarie statstjänare, som hade en mera fast anställning, borde erhålla rätt till såväl tjänste- som familjepension; och framhöllo de sakkunniga vidare, att den av dem föreslagna centraliseringen av pensionsväsendet i hög grad komme att underlätta ett ordnande av här ifrågavarande spörsmål, något som eljest skulle erbjuda stora svårigheter. Under sådana förhållanden syntes det vara lämpligast att först, sedan statsmakterna fattat beslut rörande pensionsväsendets centralisering, upptaga här föreliggande frågor till behandling.

I varje fall syntes man dock böra fastslå, att därest en generell familjepensionering ansåges böra genomföras, den hittills gängse regeln för en dylik pensionering upprätthölles, d. v. s. att densamma grundades på vederbörandes anslutning till för ändamålet bildade kassor, till vilka avgifter inbetalades.

Med bifall till utskottets därom gjorda hemställan beslöt riksdagen, att motionen icke skulle föranleda någon åtgärd.

Riksdagen anser sig böra erinra, hurusom genom 1919 års lagtima riksdags beslut om bifall till Eders Kungl. Maj:ts proposition om inrättande av en statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., vilken anstalt trätt i verksamhet den 1 januari 1920, möjlighet beretts för en ytterligare centralisering av pensionsväsendet. Denna anstalts reglemente innehåller nämligen dels de allmänna pensionsbestämmelser, som ansetts böra gälla för alla till anstalten anslutna befattningshavare, dels de särskilda bestämmelser, som skola gälla för de olika grupperna av befattningshavare. När fråga uppstår om att staten skall bereda pension åt en ny grupp befattningshavare, kan detta alltså nu ske genom att låta densamma vinna inträde i denna anstalt på de särskilda villkor, som befinnas lämpliga för densamma.

Ett ytterligare steg på väg mot en centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet är Eders Kungl. Maj:ts i proposition, nr 382, till årets riksdag

framlagda, av riksdagen enligt annan skrivelse denna dag godkända förslag angående pensionering av vissa befattningshavare hos hushållningssällskapen m. fl. Sistnämnda förslag avser dock icke statstjänare i egentlig mening. Under angivna förhållanden kunde det måhända synas lämpligast, såsom också förlidet år framhölls, att först avvakta den påbörjade centraliseringens genomförande. I detta avseende må emellertid erinras, hurusom Eders Kungl. Maj:t i proposition nr 313 till innevarande års riksdag framlagt förslag till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket och telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m. Enligt detta förslag, som av riksdagen enligt annan skrivelse denna dag blivit i huvudsak bifallet, skola de av tjänstemännen erlagda pensionsavgifterna ingå till särskilda, för vart och ett av de ifrågavarande verken avsedda pensionsfonder, vilka skola förvaltas av vederbörande verk själva. Ett genomförande av berörda förslag torde enligt riksdagens mening komma att i viss mån fördröja en fortsatt centralisering. Under sådana förhållanden har det synts riksdagen, som om den i motionen berörda frågan, sedan den senast var föremål för behandling, kommit uti ett i viss mån förändrat läge. Det torde icke heller kunna förnekas, att syftet med motionen är särdeles behjärtansvärt och att åtgärder snarast möjligt böra vidtagas till rättelse av de i motionen berörda missförhållandena. Riksdagen anser därför i likhet med motionärerna en utredning i ärendet önskvärd och har funnit sig böra i huvudsak biträda motionen. Enligt riksdagens mening lärer den åsyftade reformen utan några större svårigheter låta sig genomföras genom en utvidgning av den änke- och pupillpensionering, som nu äger rum, med iakttagande därvid att såvitt möjligt enhetliga grunder vinna tillämpning i avseende å pensioneringen och anslutning sker till någon redan befintlig kassa, till vilken avgifter i vanlig ordning inbetalas.

Åberopande vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vilket sätt änkor och barn efter sådana statstjänare, som ej äro delägare i någon av staten understödd kassa för familjepensionering, genom statens medverkan må kunna beredas tillfälle till sådan pensionering, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 18 maj 1920.

Med undersåtlig vördnad.
